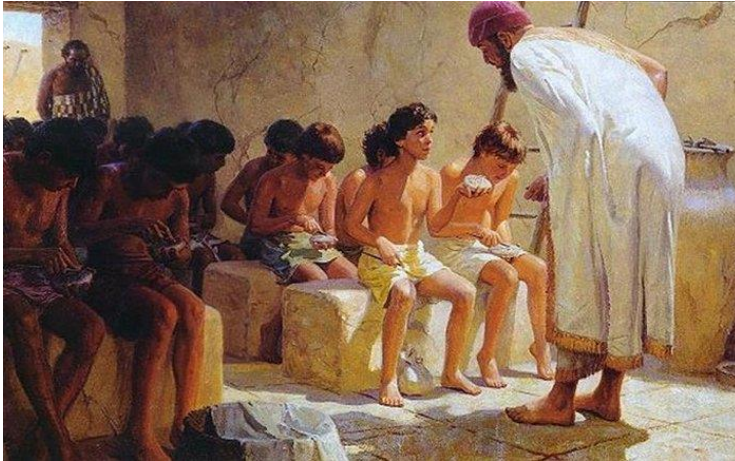

SÜMER KATİP OKULLARI: TÜM DÜNYA ONLARI ÖRNEK ALDI

Sümerler; 5 bin yıl önce yazıyı icat ettikten sonra ilk kez okul kuran medeniyet olarak tüm okullara model oluşturdu. Kralların; yasaları yazıya dökmek ve hazinelerindeki nesnelere kaydını tutmak için katiplere ihtiyacı vardı. Rahipler de dini kuralları yazılı hale getirmek ve malzemelerin kaydını tutmak için katiplere gerek duyuyordu. Bu nedenle; okuma, yazma bilen katipler yetiştirmek için saray ve tapınakların çevresinde okullar açıldı. Okulda, yazı kil tabletlere yazıldığı için bu okullara Tablet Evi anlamına gelen “Eduba” denilirdi. Öğrencilere; matematik, geometri öğretilmeye ve efsaneler ezberletilmeye başlanınca katipler en kültürlü insanlar oldu. Katiplik saygınlık kazandıkça öğrenci sayıları arttı. Talep artınca, tecrübeli katipler yüksek ücretli özel okullar açtı. Çivi yazısı uzmanı N. Schneider; kil tabletlerden derlediği 500 katibin adını ve babalarının mesleğini yayımlayınca Sümer katiplerinin tümünün zenginlerin çocuğu olduğu görüldü. Saraydaki katipler; kralın özel mektuplarını yazıp gelen mektupları krala okudukları için güvenilir zengin ailelerin çocukları arasından seçilirdi. Çocuklar okula 6-7 yaşında başlar, 18-19 yaşına kadar eğitim görürdü. Basit işlerde çalışacak olanlar; okuma yazma ve biraz da matematik öğrendikten sonra iş bulup okuldan ayrılırdı. Okulda; başöğretmen, yardımcı öğretmenler ve kıdemli öğrenciler eğitim verirdi. Öğrenciler öğretmenlere itaat etmek zorundaydı. Ödevini yapmayan, okula geç gelen, derste konuşan veya başarısız olan öğrencilerin dövülmesi normal sayılırdı.

Sümer katip okulu (temsili resim)

Okulda verilen dersler

Okulda; öğrencilerin önce yatay ve dikey çizgiler çizmesi istenir, ardından da yazımı kolay olan hecelerin ıslak kil tabletlere nasıl yazılacağı öğretilirdi. Daha sonra öğrencilere; u-a-i ünlü harflerini kullanarak tu-ta-ti ve mu-ma-mi gibi hece serileri yazdırılırdı. Ardından, öğrenciler aile fertlerinin ve arkadaşlarının isimlerini yazmayı öğrenip ikinci aşamaya geçerdiler. Bu aşamada; çocuklara UR-

RA=hubullu sözcük listeleri olarak adlandırılan ve anlamsal bütünlüğü olan kelimeler yazdırılırdı. Bu tabletlerin içeriği: yasalar ve yönetimle ilgili terimler, ağaçlar ve ahşap eşyalar, kamışlar ve kamıştan eşyalar, seramik eşyalar, deri ve bakır eşyalar, diğer metal eşyalar, evcil hayvanlar, yabani hayvanlar, vücuttaki organlar, kaya türleri, bitkiler, kuş ve balıklar, kumaş türleri, coğrafi terimler ile yiyecek ve içecek isimleri olarak özetlenebilir. Öğrencilere, güzel mektup yazma alıştırmaları yaptırılırdı. Hukuk alanında eğitilen katiplere, geçmişteki önemli davalarla ilgili metinler öğretilirdi. Bunlardan biri, İsin kentinde işlenmiş meşhur bir cinayet davasıydı. Öğrencilere, yasal açıdan önem taşıyan örnek sözleşme metinleri de öğretilirdi. İleri düzeyde eğitim alan katipler, krallara methiye yazma konusunda da uzmanlaşmıştı. Bu katipler, matematik ve arazi ölçümü konularına da çok hakimdi. Matematik bilmek bir katibin en önemli özellikleri arasındaydı. Müzik eğitimi de çok önemsenirdi. En üst eğitim döneminde; katiplere önce 4 efsane metin, ardından Gılgamış Destanı gibi 10 edebi metin defalarca tabletlere kopyalatılıp ezberletilirdi. Sümer okulları, 4000 yıl önce dünyanın en bilgili insanlarını yetiştirdi ve dünyadaki tüm okullara örnek oluşturdu.

Prof. Dr. Ural Akbulut
ODTÜ Kimya Bölümü